

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Hodnocení diplomové práce

Téma: Psychologismus metod misijních náboženství

Autor: Bc. Michal Plos

Studijní obor: Teologie služby

Forma studia: Prezenční

Katedra filosofie a religionistiky

Vedoucí DP: Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

Oponent: PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.

Rok odevzdání: 2012

Obsahová stránka:

Diplomová práce z oblasti psychologických disciplin využívá znalostí náboženské psychologie i psychologie náboženství. Autor zkoumá vliv náboženských skupin na jedince v souvislosti s teorií psychologismu v situacích obrany před vlivem těchto skupin, kdy je zároveň nucen u nauky hnutí setrvávat nebo se jinak na dané prostředí vázat. Zaměřuje se na systém propagace nauky hnutí nebo teorie daných náboženských hnutí vzhledem k veřejnosti nebo potenciálním stoupencům. Z role hledajícího (nejen!) konfrontuje bahaismus, náboženskou společnost svědků Jehovových a Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů a církev římskokatolickou. Kritéria, podle kterých se to děje, by mohla být vymezena jasněji.

Práce je teoretická, teorie je dokreslena ve dvou přílohách dvěma rozhovory se stoupenci (misionáři) haifského bahaismu a CJKSDP. Z hlediska metodiky by se dalo hovořit o reflektované zkušenosti z prostředí náboženských hnutí se zaměřením na psychologismus, který autor chápe ne zcela identicky s obvyklou definicí, která jej vymezuje jako jednu z redukcionalistických a interpretačních tendencí v humanitních vědách, která vysvětluje společenské jevy pouze psychologicky. Teorie psychologismu zde má být nástrojem k odhalování metodického postupu nauky hnutí NSSJ, CJKSPD, bahá'í víry směrem od vedení hnutí, přes medium hnutí jakožto

zprostředkovatele k hledajícímu. Poukazy na manipulování jsou především zkoumány v dopadu na hledajícího, ale i v rámci vedení-zprostředkovatel jsou výstupem teorie psychologismu zpracované autorem ve vlastním „výzkumu“. Ačkoliv se opírá o určitá kritéria zkoumání, šíře jejich možností je v rámci výpovědí a interpersonálního dění natolik rozsáhlá, že nedovolí srovnatelnost podmínek, takže by bylo vhodnější používat jiný výraz než osobní výzkum, např. vlastní výzkumná sonda nebo průzkum.

Psychologismus tak, jak se definuje v psychologii, může být spíše výstupem či dopadem metody, nikoliv metodou samotnou. Zkoumají-li se vlivy hnutí na jedince, je to zcela oprávněné, zvláště při předpokladu prapůvodních psychických atributů člověka. Jistě je dobře představitelná interdisciplinární analýza. Z hlediska psychologického se autor málo zabýval osobnostními charakteristikami (vč. eventuálně mentální úrovně) na všech rovinách obsažených v teorii psychologismu. V této souvislosti, přestože v textu se o této teorii dočteme, by jistě bylo užitečné okomentovat krátce, přehledně a korektně schéma teorie psychologismu (v. schéma na str. 98). Zároveň teorie psychologismu a projekční analogie mohly být objasněny poukazem na vlastnosti osobnosti nebo rysy národní povahy. Postrádám dále při popisu fází kromě schopnosti jedince ještě jeden aspekt uplatňující se v nich, a to kontext života a aktuální události probíhající zejména u hledajícího.

Otázky a připomínky:

Psychologismus je zřejmě chápán úzce spíše jako psychologické vlivy v jednotlivých fázích (v. výše), je otázka, jak by ovlivňovat objektivní realitu nebo směřovat k zahrnutí celé oblasti metod ovlivňování do psychologie.

Jak probíhala paralela fáze obranné a fáze poznávací? Jaké jsou nároky na adaptaci člověka v jiném společenství, jaké je to, že nikam nepatřím a ve své podstatě patřit nechci, může být nevědomým mechanismem to, že nechci, nebo je to hledám, protože chci a stále není něco v pořádku.

To, co autor nazývá výše manipulativního řádu, je symptomem metody náboru, autor věc pojmenovává: metoda náboru níže, metoda náboru výše.

Nelíbí se mi výrazy hledající-příchozí a hledající-konfesi s pomlčkou.

Jaký je důvod, že nelze směřovat zúčastněně pozorování se stanovenými kritérii a cíli s připojením emočního odrazu vztahující se k tomu, co pozorujeme.?

Formální stránka:

V rámci připomínek k formální části práce bych vytkla někdy příliš heslovitě vyjádřené myšlenky, které brzdí plynulé čtení, např. cit.: „...Vyrovnávací fáze (aktivní princip hledajícího) je opačný extrémem fáze kontemplační (pasivní princip hledajícího) a obě jsou pro hledajícího kvalifikovány v rozhršení fáze obranné (můžeme říci v případě nebezpečí – ať je jedinec pojímá v jakékoliv intenzitě – záchrana vlastní osoby hledajícího). (16)

Mnohost v jednotě a jednota v mnohosti, aby v konečný celek tělo bylo uvedeno.

...v této práci, nakolik je potřebné z hlediska zkušenosti, nejednoznačnost vyjadřování při popisu kultury prostředí daných hnutí (tato jednočlenná věta se brání být srozumitelná). (10)

str. 14 V práci se objevily chyby typu nedopsání či vynechání písmen

chyba měnící smysl – nutí namísto hnutí (12)

Naproti akademickému je tento přístup podmiňující k tomu, aby analýza mohla být účinná.

Nazřeny náboženské nauky je neologismus?(26), působce /32)

Oceňuji Kapitola Mezikontaktní stupně komunikace jako výchozí pro kapitolu 3-o teorii psychologismu (není zcela srozumitelné, zda „dráb“ je označení volního procesu v člověku. vůle výchozí oceňuji.jsou výchozí pro shrnutí zkušeností a uplatnění obranné fáze.

Řecké slovo **logos** (32) je v práci definováno dle filosofického slovníku, domnívám se že v souvislostech daných následným textem (str. 32) by zde byl užitečný ještě překlad, a to význam, smysl, příp. něco shromážděného. I v textu na dalších stránkách (34, 35) bych nejen nevynechávala slovo význam, ale uvažovala bych o možnosti jeho použití v rámci vysvětlení termínu psychologismu. Poněkud větší prostor bych ponechala vymezení projekční analogie (i v příloze č. I). Namísto „členů“ psychologismu (35) bych použila výše zmíněný výraz složka.

Prezentace práce:

Předložená diplomová práce obsahuje 90 stran, téma je rozpracováno v 5 kapitolách.. V Seznamu použitých zdrojů je 26 knižních titulů a 11 zdrojů internetových. Navazuje pět příloh.

Závěr:

Autor svou diplomovou prací navázal na práci bakalářskou Psychologické metody amerických misijních náboženství a jejich srovnání. či zúčastněné pozorování, reflektuje náboženské zkušenosti na základě setkávání s reprezentanty daného hnutí. Snaží se o co nejhlubší pohled a dlužno říci, že přináší řadu zajímavých postřehů či úhlů pohledu nejen na proces získávání hledajících

Prokázal svůj zájem, schopnost cíleně uvažovat, zformulovat závěry úvah V textu je zřetelná emotivita hledajícího i z určitých posunů v důraznosti argumentace, takže působí poměrně autenticky, práce se jeví jako výstup neuzavřených procesů poznávání, kde emoce zůstávají zranitelné a rozzlobené a unavené zkušenostmi.. Přestože autor formuloval a shromažďoval teorii velmi poctivě, strukturovaně, zaujatě, zpracovává je zaujatě,

Podotýkám, že oponentský posudek je veden pohledem psychologickým, který podobně jako se to děje v psychologismu neumí opustit.základní psychologická východiska.

Doporučuji práci k obhajobě se hodnocením velmi dobře-dobře.

Eventuální témata pro obhajobu (vycházející z nejasností v textu)

Jak může prakticky hledající jedinec ovlivňovaný médiem hnutí ze své pozice ovlivňovat medium?

Psychologický pojem externalizace vs. exemplifikace

K diskusi zůstává, zda je třeba hlubšího předporozumění na základě přímého prožitku s danou náboženskou skupinou. Je to podobné jako by terapeut nemohl dobře pracovat, pokud sám nezažije psychické obtíže pacienta nebo neprožil jeho nemoc nebo se nesetkal sám na sobě se stejnými symptomy.

České Budějovice 15. 5. 2012
PhDr. Ing. Marie Lhotová, Ph.D.

